

Bài 17

NGHĨA VỤ TÔN TRỌNG, BẢO VỆ TÀI SẢN NHÀ NƯỚC VÀ LỢI ÍCH CÔNG CỘNG

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

1. Về kiến thức

HS hiểu tài sản của Nhà nước là tài sản thuộc sở hữu toàn dân, do Nhà nước chịu trách nhiệm quản lí.

2. Về kĩ năng

Biết tôn trọng và bảo vệ tài sản nhà nước và lợi ích công cộng, dũng cảm đấu tranh, ngăn chặn các hành vi xâm phạm tài sản nhà nước, lợi ích công cộng.

3. Về thái độ

Hình thành và nâng cao cho HS ý thức tôn trọng và bảo vệ tài sản nhà nước, lợi ích công cộng.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

a) Tài sản nhà nước rất nhiều, rất đa dạng, bao gồm : tài nguyên thiên nhiên trên mặt đất (đất đai, rừng núi, sông hồ, nguồn nước), dưới lòng đất (hầm mỏ, khoáng sản...), nguồn lợi vùng biển (dầu khí, hải sản...), thềm lục địa, vùng trời, sân bay, bến cảng..., phần vốn nhà nước đầu tư vào các công trình doanh nghiệp thuộc các lĩnh vực kinh tế, công trình phúc lợi công cộng, văn hoá, xã hội..., và các tài sản khác mà pháp luật quy định là của Nhà nước.

Tài sản nhà nước là tài sản thuộc sở hữu toàn dân, do Nhà nước thống nhất quản lí. Lợi ích công cộng là những phúc lợi, những điều cần thiết có ích cho mọi người, cho xã hội. Lợi ích công cộng thường do các công trình công cộng, công trình phúc lợi, các địa điểm vui chơi giải trí, công viên, vườn hoa, cầu, đường, nhà văn hoá,... mang lại. Tài sản nhà nước và lợi ích công cộng là cơ sở vật chất kĩ thuật để phát triển kinh tế, nâng cao đời sống của nhân dân, xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa dân chủ, công bằng, văn minh.

Nhà nước thực hiện chức năng quản lí bằng cách giao cho các tổ chức, cá nhân quản lí, khai thác, sử dụng các tài sản thuộc sở hữu nhà nước nhằm mục đích phục vụ xã hội, phục vụ toàn dân.

Tôn trọng, bảo vệ tài sản nhà nước, lợi ích công cộng là nghĩa vụ cơ bản của mọi công dân quy định tại Điều 78 Hiến pháp năm 1992.

b) Ở nước ta hiện nay có các hình thức sở hữu như : hình thức sở hữu của công dân (sở hữu tư nhân), sở hữu toàn dân (sở hữu nhà nước), sở hữu tập thể, sở hữu của các tổ chức chính trị, tổ chức chính trị – xã hội, tổ chức xã hội, sở hữu chung,...

2. Về phương pháp

Bài này có thể sử dụng phương pháp kể chuyện về các tấm gương dũng cảm đấu tranh bảo vệ tài sản nhà nước, kết hợp với thảo luận, tọa đàm về các vấn đề đặt ra xung quanh câu chuyện trong mục Đặt vấn đề SGK để HS trao đổi, tự tìm hiểu về tài sản nhà nước, phân tích vì sao mọi công dân phải có nghĩa vụ tôn trọng và bảo vệ tài sản nhà nước, giúp HS hiểu sâu, nhớ kĩ, nắm vững kiến thức có liên hệ với thực tiễn.

3. Tài liệu và phương tiện

- SGK GDCD 8.
- Hiến pháp năm 1992, Bộ luật Hình sự, Bộ luật Dân sự, Pháp lệnh xử lí vi phạm hành chính.
- Một số mẫu chuyện về những tấm gương dũng cảm đấu tranh bảo vệ tài sản nhà nước, những câu ca dao, tục ngữ về đức tính thật thà, trung thực trong cuộc sống đặc biệt là đối với HS.

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC CHỦ YẾU

Hoạt động 1 : *Tìm hiểu khái niệm tài sản nhà nước và lợi ích công cộng, tầm quan trọng của tài sản nhà nước và lợi ích công cộng đối với sự phát triển kinh tế, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân.*

– GV nhắc lại quyền sở hữu tài sản của công dân, những tài sản thuộc sở hữu của công dân trong bài 16. Sau đó, đặt câu hỏi : Các tài sản không thuộc sở

hữu của công dân thì thuộc về ai ? Ví dụ : nhà xưởng, tư liệu sản xuất của hợp tác xã, tài nguyên trong lòng đất, mỏ dầu dưới thềm lục địa... Gợi ý để HS trả lời : Thuộc sở hữu của tập thể hoặc của Nhà nước. Đề nghị HS nêu thêm một số ví dụ về tài sản nhà nước và ghi lên bảng. Đọc cho cả lớp nghe Điều 17 của Hiến pháp năm 1992, đối chiếu với bảng ghi và đánh dấu vào các tài sản thuộc sở hữu toàn dân do Nhà nước quản lí.

– Cho HS thảo luận và phân tích tầm quan trọng của tài sản nhà nước và lợi ích công cộng trong phát triển kinh tế, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân và đưa ra các ví dụ chứng minh.

– GV chốt lại điểm 1 trong mục Nội dung bài học SGK.

Hoạt động 2 : *Tìm hiểu nghĩa vụ tôn trọng và bảo vệ tài sản của Nhà nước.*

– Cho HS giải quyết tình huống ở mục Đặt vấn đề và trả lời các câu hỏi gợi ý. Trách nhiệm của HS tôn trọng và bảo vệ tài sản nhà nước cần được thể hiện ngay trong các sinh hoạt hàng ngày, từ những việc làm rất nhỏ như không vứt rác bừa bãi, tiết kiệm trong sử dụng điện, nước ; xây dựng ý thức giữ gìn vệ sinh, môi trường, giữ gìn tài sản của lớp, của trường, đấu tranh với các hành vi xâm phạm hoặc làm thiệt hại đến tài sản nhà nước, ví dụ : hành vi đốt rừng làm rẫy trong mục Đặt vấn đề. Có thể yêu cầu HS khai thác thêm một số ví dụ về hành vi xâm phạm hoặc làm thiệt hại đến tài sản nhà nước.

– GV nhấn mạnh : “Công dân có nghĩa vụ tôn trọng và bảo vệ tài sản nhà nước và lợi ích công cộng”, đây là nghĩa vụ pháp lí của công dân được quy định tại Điều 78 Hiến pháp năm 1992 mà mọi người đều phải tự giác tuân theo và chấp hành.

– GV chốt lại điểm 2 trong mục Nội dung bài học trong SGK.

Hoạt động 3 : *Tìm hiểu phương thức quản lí của Nhà nước đối với tài sản thuộc sở hữu toàn dân.*

– Trong phần này, GV yêu cầu HS trả lời câu hỏi :

- + Nhà nước quản lí tài sản nhà nước và lợi ích công cộng theo phương thức nào ? Tự mình quản lí ? Giao cho các tổ chức, cá nhân quản lí ? Mọi công dân đều có quyền khai thác, sử dụng ?
- + Các tài sản của Nhà nước giao cho các tổ chức, cá nhân quản lí, sử dụng thì Nhà nước quản lí bằng cách nào ?
- + Các công trình phúc lợi công cộng được quản lí như thế nào ?

– Cho HS đọc kĩ nội dung 3 mục II – Nội dung bài học và tìm một vài điều luật minh hoạ (Pháp lệnh Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí, Bộ luật Hình sự).

– GV cần đưa ra một số ví dụ minh hoạ (hoặc yêu cầu HS tìm ví dụ).

– Cuối bài, GV nhấn mạnh :

+ Trách nhiệm của những người được giao quản lí, khai thác, sử dụng tài sản là giữ gìn, bảo quản cẩn thận tài sản được giao. Sử dụng đúng mục đích, tiết kiệm, khai thác có hiệu quả những lợi ích từ tài sản phục vụ xã hội, không tham ô, lãng phí.

+ Trách nhiệm của mọi công dân : xây dựng ý thức trách nhiệm đối với tài sản nhà nước, ý thức tôn trọng, bảo vệ tài sản nhà nước, bảo vệ môi trường xung quanh, đấu tranh chống các biểu hiện tham ô, lãng phí xâm phạm của công.

Gợi ý giải bài tập

– *Bài tập 2 :*

+ Điểm đúng của ông Tám : Giữ gìn cẩn thận thường xuyên lau chùi, bảo quản tài sản được giao.

+ Điểm chưa đúng : Sử dụng tài sản được Nhà nước giao quản lí vào công việc bất hợp pháp (in thu nhỏ tài liệu cho thí sinh để mang vào phòng thi), vì mục đích kiếm lời cho cá nhân.

– *Bài tập 3 :* Nghĩa vụ tôn trọng và bảo vệ tài sản nhà nước, lợi ích công cộng của HS thể hiện qua các việc làm sau :

+ Giữ gìn và sử dụng tiết kiệm các tài sản trong lớp học như bàn ghế, cửa sổ, bóng điện, quạt... ;

+ Hợp bàn biện pháp bảo vệ các tài sản của trường, lớp ;

+ Không vứt rác bừa bãi ra sân trường, nơi công cộng ;

+ Đấu tranh chống những hành vi xâm phạm tài sản nhà nước ;

+ Tuyên truyền ý thức bảo vệ môi trường, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên.

– *Bài tập 4 :*

Xem mục 3 Nội dung bài học.

IV – TƯ LIỆU THAM KHẢO

Một số văn bản quy phạm pháp luật liên quan : Hiến pháp năm 1992 ; Luật Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí ; Luật Phòng, chống tham nhũng ; Bộ luật Hình sự ; Luật Khoáng sản ; Luật Tài nguyên nước ; Luật Đất đai ; Luật Doanh nghiệp nhà nước ; Luật Ngân sách nhà nước.

1. Hiến pháp năm 1992

Điều 17

Đất đai, rừng núi, sông hồ, nguồn nước, tài nguyên trong lòng đất, nguồn lợi ở vùng biển, thềm lục địa và vùng trời, phân vốn và tài sản do Nhà nước đầu tư vào các công trình thuộc các ngành và lĩnh vực kinh tế, văn hoá, xã hội, khoa học kĩ thuật, ngoại giao, quốc phòng, an ninh cùng các tài sản khác mà pháp luật quy định là của nhà nước, đều thuộc sở hữu toàn dân.

Điều 78

Công dân có nghĩa vụ tôn trọng và bảo vệ tài sản của Nhà nước và lợi ích công cộng.

2. Luật Thực hành tiết kiệm, chống lãng phí năm 2005

Điều 13. *Mua sắm, trang bị, sửa chữa phương tiện đi lại* (trích)

1. Việc mua sắm, trang bị phương tiện đi lại của cơ quan, tổ chức phải đúng đối tượng, phục vụ thiết thực cho công việc, không được vượt định mức, tiêu chuẩn, chế độ do cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành và phải thực hiện theo quy định của pháp luật về đấu thầu. Nghiêm cấm việc mua sắm, trang bị phương tiện đi lại sai đối tượng, vượt định mức, tiêu chuẩn, chế độ.

2. Việc sửa chữa, thay thế phương tiện đi lại phải theo đúng định mức, tiêu chuẩn, chế độ và các quy định về tiêu chuẩn kĩ thuật của cơ quan, tổ chức có thẩm quyền.

Điều 23. *Quản lí, sử dụng văn phòng phẩm, sách, báo, tạp chí* (trích)

1. Việc mua sắm văn phòng phẩm, sách, báo, tạp chí của cơ quan, tổ chức phải xuất phát từ nhu cầu công việc và trong phạm vi dự toán được duyệt ; thực hiện khoán chi văn phòng phẩm, sách, báo, tạp chí đến người sử dụng.